
ACTIVITEITEN EN EVENEMENTEN IN DE BIBLIOTHEEK

Onderzoeksartikel

Laatst bijgewerkt: 28 juli 2022

Bibliotheken organiseren steeds meer activiteiten, die aansluiten bij de vijf kernfuncties. Bezoekers zijn zeer tevreden over het aanbod. Op het gebied van leesbevordering en educatie worden de meeste activiteiten georganiseerd. Activiteiten die vallen onder de kernfunctie leesbevordering en literatuur zijn met name gericht op het primair onderwijs. Ook organiseren vrijwel alle bibliotheken activiteiten op het gebied van kennis en informatie, kunst en cultuur en ontmoeting en debat.

Classificatie naar kernfunctie

De Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) benoemt vijf maatschappelijke functies waar elke bibliotheekorganisatie aan moet voldoen. De georganiseerde activiteiten worden naar deze kernfuncties geclassificeerd:

- Ter beschikking stellen van kennis en informatie;
- Bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie;
- Bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur;
- Organiseren van ontmoeting en debat;
- Laten kennismaken met kunst en cultuur.

Minder activiteiten georganiseerd in coronatijd

In 2014 werden door alle bibliotheekorganisaties samen ruim 72 duizend activiteiten geteld. In de jaren daarna tekende zich een stijging af, tot ruim 220 duizend fysieke activiteiten in 2019. In 2020 en 2021 hadden de coronamaatregelen zichtbaar effect op de activiteiten georganiseerd door bibliotheken. Vrijwel alle bibliotheken lastten in 2020 en 2021 activiteiten af of stelden ze uit. Op basis van nauwkeurige registratie (door 78% van de bibliotheken) en schatting (door 22% van de bibliotheken) kwam het aantal georganiseerde activiteiten in 2021 uit op circa 136 duizend activiteiten. Dat het totaal aantal activiteiten iets lager ligt dan in 2020 (143 duizend), wordt grotendeels veroorzaakt doordat er minder activiteiten in andere vorm werden georganiseerd (circa 19 duizend). Het aantal activiteiten in fysieke vorm ligt iets hoger dan in 2020 (bijna 118 duizend) (Van de Burgt & Klaren, 2022; CBS, 2022).

Aantal activiteiten georganiseerd door openbare bibliotheken, 2014-2021*

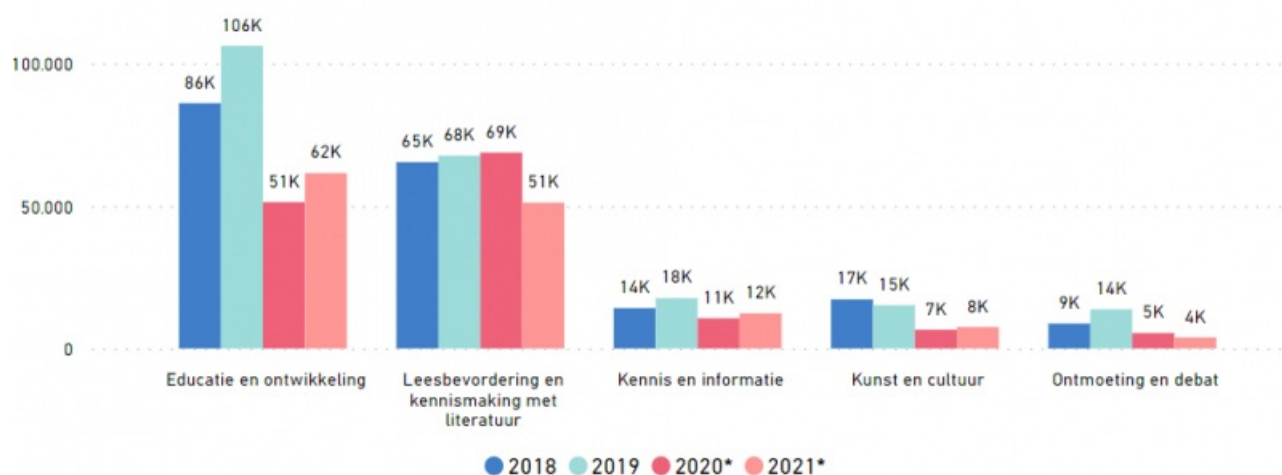
Bron: Van de Burgt & Klaren, 2022; CBS, 2022.*

*Vanaf 2020 zijn niet alleen fysieke, maar ook activiteiten in andere vorm uitgevraagd.

Activiteiten primair gericht op educatie en ontwikkeling

De meeste activiteiten die openbare bibliotheken organiseren, sluiten aan bij de kernfuncties educatie en ontwikkeling (ruim 61 duizend activiteiten) en leesbevordering en kennismaking met literatuur (circa 51 duizend activiteiten). Ook voorgaande jaren werden de meeste activiteiten rondom deze twee kernfuncties georganiseerd. Naar verhouding werden in 2021 meer activiteiten georganiseerd op het gebied van educatie en ontwikkeling dan in 2020, mogelijk omdat dit type activiteiten al eerder weer in klein verband werd toegestaan. Voor corona, in 2018 en 2019, werden de meeste activiteiten ook georganiseerd rondom educatie en ontwikkeling (Van de Burgt & Klaren, 2022; CBS, 2022).

Aantal activiteiten per kernfunctie georganiseerd door openbare bibliotheken, 2018-2021

Bron: Van de Burgt & Klaren, 2022; CBS, 2022.

*Vanaf 2020 zijn niet alleen fysieke, maar ook activiteiten in andere vorm uitgevraagd.

Hoe krijgen deze activiteiten vorm in lokale bibliotheken?

Om te laten zien hoe bibliotheken invulling geven aan elk van deze kernfuncties, heeft de KB een publicatie laten maken met aansprekende voorbeelden van activiteiten: *De Bibliotheek doet meer*.

Deze publicatie laat het verhaal zien achter de cijfers. Dit verhaal kan door openbare bibliotheken worden gebruikt om stakeholders te laten zien wat de bibliotheek van nu doet. Bibliotheken uit het hele land, die illustratief zijn voor wat zich in vele lokale bibliotheken afspeelt, dienen als voorbeeld (KB, 2019).

Eén op de zeven activiteiten in alternatieve vorm georganiseerd

Negen op de tien bibliotheken hebben in coronatijd nieuwe activiteiten opgezet en/of activiteiten omgezet naar een andere vorm, zoals online bijeenkomsten en telefonische gesprekken. Van alle activiteiten die bibliotheken in 2021 organiseerden, vond 86% toch nog in fysieke vorm plaats. Voor één op de zeven activiteiten werd een andere vorm gekozen. In vergelijking met 2020 is het aantal activiteiten in andere vorm in 2021 sterk gedaald (-29%), mogelijk omdat bepaalde activiteiten eerder in het jaar weer in klein verband werden toegestaan. Rondom leesbevordering, educatie en ontwikkeling en kennis en informatie organiseerden circa negen op de tien bibliotheken de activiteiten in (deels) fysieke vorm. Daarnaast zetten zes op de tien bibliotheken in op online activiteiten rondom deze kernfuncties. Telefonische alternatieven werden vooral gezocht voor activiteiten rondom kennis en informatie (19%) en educatie en ontwikkeling (18%).

Bron: Van de Burgt & Klaren, 2022; CBS, 2022.

Educatie en ontwikkeling met name gericht op taalvaardigheid

De meeste activiteiten op het gebied van educatie en ontwikkeling waren in 2021, net als voorgaande jaren, gericht op taalvaardigheid voor volwassenen (circa 35 duizend geregistreerde activiteiten in 2021). Ook rondom digitale vaardigheden voor volwassenen (ruim 13 duizend) en informatievaardigheden en mediawijsheid voor het primair onderwijs (bijna 4 duizend geregistreerde activiteiten) worden relatief veel activiteiten georganiseerd. De stijging die in 2021 zichtbaar is in de activiteiten rondom educatie en ontwikkeling, komt met name voort uit een stijging in de activiteiten voor volwassenen. Deze stijging komt waarschijnlijk doordat bepaalde activiteiten eerder in het jaar weer in klein verband werden toegestaan. Het digitale alternatief dat in 2020 en 2021 gezocht werd voor veel activiteiten, is minder geschikt voor kwetsbare doelgroepen. Het merendeel van de

activiteiten rondom taalvaardigheid en digitale vaardigheden voor volwassenen werd daarom ook in fysieke vorm georganiseerd. Desondanks boden zes op de tien bibliotheken in coronatijd wel instructies of hulp bij basisvaardigheden, zoals video's met uitleg of online spreekuren, persoonlijke begeleiding of ondersteuning (Van de Burgt & Klaren, 2022).

Primair onderwijs voornaamste doelgroep leesbevordering

Acht op de tien bibliotheken organiseerden in 2021 alternatieve activiteiten gericht op leesplezier en leestips, zoals online voorleesuurtsjes en voorleesactiviteiten in de buitenlucht. Van alle activiteiten die geclassificeerd worden onder de kernfunctie leesbevordering en literatuur concentreert 55% zich rondom het primair onderwijs (circa 28 duizend geregistreerde activiteiten). Ondanks de daling in het aantal georganiseerde activiteiten in coronatijd, werden in 2020 meer fysieke activiteiten rondom leesbevordering voor het primair onderwijs georganiseerd (ruim 31 duizend) dan in 2019 (26 duizend). In 2021 is het aantal fysieke activiteiten rondom leesbevordering weer terug op het niveau van 2019. In vergelijking met andere activiteiten werd in 2020 voor het primair onderwijs tevens een relatief groot deel van de activiteiten in andere vorm georganiseerd (27%). Bibliotheken boden in coronatijd bijvoorbeeld digitaal lesmateriaal aan ter ondersteuning van het thuisonderwijs en organiseerden extra online activiteiten voor kinderen om lezen te stimuleren, zoals Schrijver op je Scherm. Een vijfde van de geregistreerde activiteiten rondom leesbevordering en literatuur is gericht op kinderen van 0 tot 4 jaar (bijna 11 duizend) (Van de Burgt & Klaren, 2022).

Kunst en cultuur breed gedragen thema

Het aandeel activiteiten op het gebied van kennis en informatie (9%), kunst en cultuur (6%) en ontmoeting en debat (3%) is relatief klein, maar bijna alle bibliotheekorganisaties rekenen dergelijke activiteiten tot het aanbod. De georganiseerde activiteiten rondom kennis en informatie betreffen zeer uiteenlopende activiteiten voor volwassenen, zoals informatiebijeenkomsten rondom thema's als financiën, gezondheid, zorg en welzijn, juridisch en werk en sollicitatie. De activiteiten rondom kunst en cultuur (-50% in 2021 ten opzichte van 2019) en ontmoeting en debat (-72%) lenen zich minder voor alternatieve vormen en werden daardoor in coronatijd beduidend minder vaak georganiseerd dan in voorgaande jaren. Rondom kunst en cultuur worden met name cursussen en workshops (circa 2 duizend geregistreerde activiteiten) georganiseerd. De activiteiten rondom de kernfunctie ontmoeting en debat zijn vaak informele activiteiten met ontmoeting als doel, zoals inloopkoffies (circa 2 duizend geregistreerde activiteiten) (Van de Burgt & Klaren, 2022).

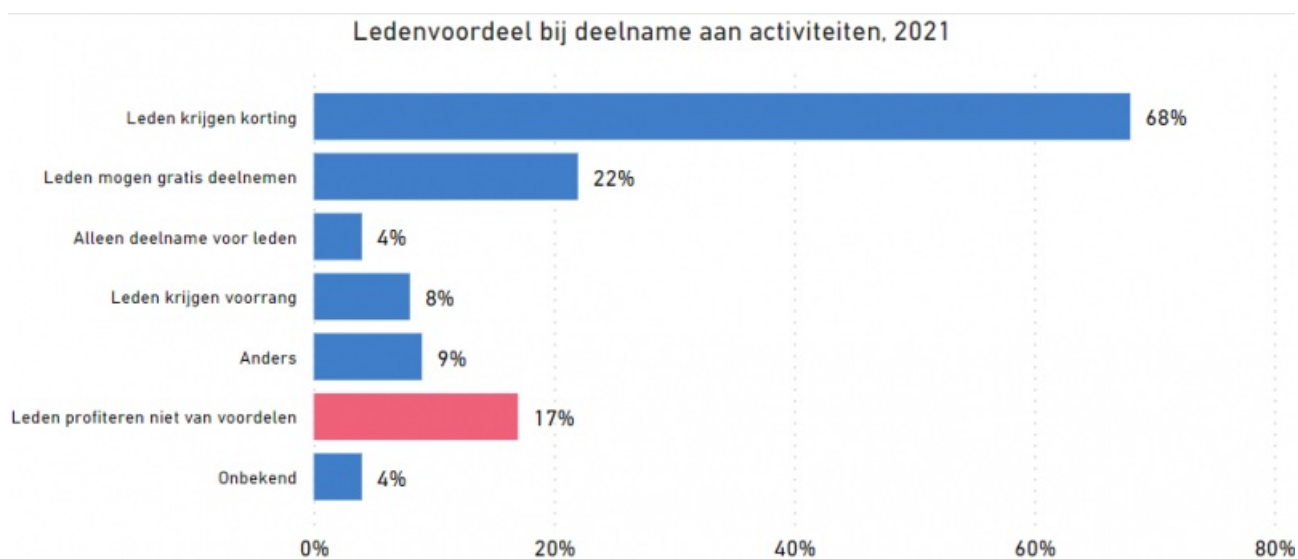
Meer deelnemers aan activiteiten geregistreerd

De bibliotheken die het aantal georganiseerde activiteiten nauwkeurig registreren, wordt in de Gegevenslevering Wsob ook gevraagd naar het aantal deelnemers per type activiteit. Het aandeel bibliotheken dat deelnemersaantallen kan opgeven, verschilt uiteraard per type activiteit. In coronatijd is het aantal bibliotheken dat deelnemers registreert sterk toegenomen, van twee op de drie bibliotheken in 2019 naar negen op de tien bibliotheken in 2021. In totaal hebben deze bibliotheken ruim 2,3 miljoen deelnemers aan activiteiten geregistreerd. Dat is meer dan in 2020, toen 1,8 deelnemers geregistreerd werden en het aantal bibliotheken dat deelnemers registreerde iets lager lag. Het totale aantal deelnemers ligt naar verwachting dus nog hoger. De meeste deelnemers werden in 2021 geregistreerd voor activiteiten rondom leesbevordering en literatuur (circa 1 miljoen) en educatie

en ontwikkeling (525 duizend). Het gemiddelde aantal deelnemers per activiteit is het hoogst voor activiteiten rondom kunst en cultuur en ontmoeting en debat (Van de Burgt & Klaren, 2022).

Ledenvoordeel in acht op de tien bibliotheken

Gemiddeld vragen bibliotheken voor een kwart van de activiteiten een financiële bijdrage van de bezoekers. Welke activiteiten kosteloos kunnen worden bijgewoond en voor welke activiteiten moet worden betaald, verschilt per bibliotheek. Bij zes op de tien bibliotheken wordt een bijdrage gevraagd voor schrijversbezoeken of boekpresentaties, bijvoorbeeld in de vorm van een schrijverscafé of literair café. Circa de helft van de bibliotheken vraagt een bijdrage voor cursussen en workshops op het gebied van kunst en cultuur. Bij acht op de tien bibliotheken profiteren bibliotheekleden van voordelen bij deelname aan activiteiten. Zo krijgen bibliotheekleden vaak korting en mogen zij aan sommige activiteiten gratis deelnemen (Van de Burgt & Klaren, 2022).

Bron: Van de Burgt & Klaren, 2022.

Bezoekers activiteiten zeer tevreden

Vier op de tien bibliotheekleden bezoeken weleens een activiteit in de bibliotheek; bij jongere leden onder de 35 jaar is dat maar een kwart. Dit blijkt uit onderzoek van BiebPanel onder bijna 15 duizend bibliotheekleden, verspreid over ruim 80 basisbibliotheken. Zeven op de tien bibliotheekleden die de activiteiten bezoeken, beoordelen deze als (zeer) goed. Redenen om geen activiteiten te bezoeken zijn met name tijdgebrek en desinteresse. Hoewel het aanbod van de bibliotheek verbreedt, denken bibliotheekleden bij activiteiten in de bibliotheek nog met name aan boeken. Activiteiten voor kinderen en schrijverslezingen zijn het meest bekend. Drie op de tien bibliotheekleden weten niet wat voor activiteiten de bibliotheek aanbiedt (Probiblio, 2021).

Bronnen

- Burgt, A. van de & Klaren, M. (2022). *Bibliotheekstatistiek 2021*. Den Haag: KB.
- Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) (2022) *Activiteiten bij openbare bibliotheken 2017-2021*.
- KB (2019). *De Bibliotheek doet meer*. Den Haag: KB.
- Probiblio (2021). *BiebPanel Ledenonderzoek 2020*. Hoofddorp: Probiblio.